

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кафедра історії української літератури,
теорії літератури та літературної творчості**

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА НАВЧАННЯ ЗА ОС «МАГІСТР»

**ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ
«ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦТЬКА АНАЛІТИКА»**

*Затверджено Вченою радою Інституту
філології (Протокол № 7 від 28 лютого
2017 р.)*

**Київ
2017**

Програма розроблена в Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Керівник програми – кандидат філологічних наук, доцент
Усатенко Галина Олегівна.

Набір фахівців для підготовки за освітнім ступенем «магістр»:
денна форма навчання:
освітня програма: Літературно-мистецька аналітика

Конкурс окремий.

Фахові випробування:

додатковий кваліфікаційний іспит з лінвокраїнознавства для вступників у магістратуру, які не мають базової філологічної освіти;
кваліфікаційний іспит з іноземної західноєвропейської мови; письмовий іспит з фаху.

Термін навчання для підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» – 1 рік 9 місяців (денна форма навчання).

Екзамен з фаху як форма вступного випробування для навчання за освітню програмою «Літературно-мистецька аналітика» відбувається відповідно до «Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2017/2018 навчальний рік» і має форму індивідуального письмового екзаменування членами атестаційної комісії з фаху вступника на відповідний рівень навчання. Під час вступного письмового екзаменування вступник повинен продемонструвати навички та вміння аналізувати і працювати із науковими матеріалами, застосовувати різні аналітичні та методологічні стратегії аналізу художнього тексту, навички аргументованої критики літературно-мистецьких явищ, а також потенційний рівень фаховий рівень.

Структура

**завдання вступного випробування з фаху та критерії оцінювання
письмової відповіді для вступників
на освітню програму «Літературно-мистецька аналітика»
за освітнім рівнем «магістр»**

Абітурієнти, які вступають до Інституту філології за спеціальністю 035 «Філологія» на освітню програму «Літературно-мистецька аналітика» складають вступне випробування з фаху у письмовій формі.

Структура екзаменаційного білету:

- Тестові завдання (історія української літератури та літературно-мистецької критики);
- Аналіз художнього твору (відповідно до поданого списку);

- Есе на тему (список тем – додається; есе покликане оцінити аналітичний, дослідницький потенціал абітурієнта, здатність до самостійних висновків, вміння вступника аргументовано і стисло висловити думку, рівень ерудованості та ін.).

- Знання та вміння, продемонстровані абітурієнтом на вступному випробуванні з фаху, оцінюються за 200-бальною шкалою.

Іспит з фаху складається з двох частин: тестової та аналітичної. На виконання екзаменаційної роботи відводиться **3 години**. Письмова екзаменаційна робота (у тому числі чернетка) виконується ручкою синього або чорного кольору на бланках письмової роботи. Вступник заповнює бланк, у якому вказує: своє прізвище, ім'я та по батькові; факультет та освітню програму, на яку вступає; номер екзаменаційного білету; записує відповіді на запитання екзаменаційного білету. Бланк письмової відповіді, підписаний вступником, здається членам атестаційної комісії, які проводять іспит.

Оцінка за іспит – це сума балів, отриманих за відповіді на запитання з екзаменаційного білету.

Мінімальна позитивна оцінка іспиту з фаху становить 100 балів. Особи, які набрали на вступному випробуванні з фаху менше 100 балів, позбавляються права участі в конкурсі за спеціальністю (магістерською програмою).

Завдання **тестової** частини вступного випробування містить **25 запитань**. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно відповівши на всі запитання, – 100.

Кожне запитання тестової частини оцінюється від **0 до 4 балів**:

4 бали – правильна відповідь на питання. Завдання виконане правильно, якщо абітурієнт вибрав одну правильну відповідь із кількох можливих.

0 балів – відсутність відповіді чи неправильна відповідь.

Завдання **аналітичної** частини вступного випробування містить **два запитання**. Максимальна кількість балів, – 100. За відповідь на одне запитання аналітичної частини вступник одержує від **0 до 50 балів**.

Кількість балів	Критерії оцінювання
0–10	Абітурієнт переважно не знає програмний матеріал із запропонованої теми, відповідь на питання – непослідовна, нелогічна, відсутня належна аргументація, посилення на художні твори (цитати із художніх творів та ін.), допущено грубі помилки при викладенні фактів та висновків.
11–20	В Абiтурiєнт частково розкриває запроповану тему, подає стисло характеристику iсторико-лiтературного явища, художнього твору, виявляє знання основних етапiв

	розвитку історії української літератури та літературно-критичної думки, загалом правильно вживає терміни та поняття. у письмовій відповіді відсутня належна аргументація, відповідь загалом нелогічна, стисла, допущено суттєві помилки у викладенні фактів, наведених цитатах.
21–30	Абітурієнт загалом логічно і послідовно, аргументовано розкриває тему, виявляє розуміння загальних засад розвитку історико-літературного процесу, на достатньому рівні аналізує естетичні особливості художніх творів (тема, ідея, композиційні особливості, жанрово-стильова своєрідність та ін.), правильно і точно вживає літературознавчу термінологію. Однак у засвоєнні програмного матеріалу помітні суттєві прогалини, у відповіді містять неточності, допущено помилки у цитуванні, наведених фактах, є неправильні формулювання.
31–40	Абітурієнт виявляє достатній рівень знання матеріалу, дає загалом правильні розгорнуті відповіді на поставлені питання, аналізує художні твори на високому рівні, порівнює їх із іншими творами української (або – світової літератури), загалом точно описує причинно-наслідкові зв'язки розвитку історико-літературного процесу; правильно застосовує літературознавчу термінологію, наводить загалом переконливі аргументи. Одночасно відповіді на питання містять окремі помилки чи неправильні формулювання.
41–50	Абітурієнт ґрунтовно засвоїв програмний матеріал, продемонстрував уміння послідовно, логічно та аргументовано викладати власні міркування із запропонованої теми, його письмова відповідь засвідчує уміння формулювати власні оригінальні судження із приводу

	розвитку історико-літературного процесу, аналізу художнього твору – ґрунтовний, добре аргументований, вступник доречно застосовує відомі йому методологічні стратегії аналізу художнього твору, чітко орієнтується у періодизації літературного процесу.
--	--

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ЛІТЕРАТУРНО- МИСТЕЦЬКА АНАЛІТИКА»

Програма складена на основі навчальних програм з української літератури, які входять до циклу літературознавчих дисциплін за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр".

1. Давня українська література

Руське Середньовіччя як культурно-історична епоха. Синтез киеворуської та візантійської традицій у ньому та роль перекладної літератури. Стильові риси епохи. Роль Книги у культурі Русі.

Ораторсько-проповідницька проза Києворуської держави «Слово про Закон і Благодать» Іларіона; спадщина Феодосія Печерського, Кліма Смолятича і Кирила Турівського).

Руська агіографічна література. Самобутність жанру, єдність історичної достовірності і художнього вимислу. Києво-Печерський патерик – збірка агіографічних новел у давній українській літературі.

“Літопис Руський” – енциклопедія життя Русі від початків до кінця XIII ст..

Особливості композиції, використання легендарно-повістєвого матеріалу.

“Слово о полку Ігоревім. Історія тексту пам’ятки і проблема його автентичності. Образ Героя, композиційна та образно-символічна специфіка.

Особливості взаємодії народної і вченої культури у творах Руського Середньовіччя.

Проблема Автора і авторитету в літературі і культурі Русі.

Ідеї Ренесансу в історії української літератури. Питання періодизації та формування антропоцентричної моделі світогляду. Роль Краси і Знання у творах ренесансних авторів.

Літературна спадщина Павла Русина, Севастяна Фабіяна Кленовича, Станіслава Оріховського.

Полемічні писання у контексті міжконфесійної та національно-культурних зв'язків кінця XVI – поч.. XVII ст. Естетичні особливості та риторичні практики Сходу і Заходу у полемічних творах.

Літературна спадщина Герасима Смотрицького, Мелетія Смотрицького, Іпатія Потія. Значення творчості Івана Вишенського в історії української літератури.

Бароко як культурно-історична епоха.

Світоглядні та стильові особливості епохи. Способи вираження стилю у різних видах мистецтва.

Мова творів української літератури кінця XVI – XVIII ст. Автор і авторська індивідуальність у літературі кінця XVI – XVIII ст.

Memento mori (пам'ятай про смерть) та Tempus Fugit (час летить) – наскрізні символи-ідеї літератури Бароко.

Особа і творча спадщина Мелетія Смотрицького.

Метафізична поезія XVII століття. Особливості художнього осмислення образів Ісуса Христа та Богоматері, людської долі («Перло многоцінне» Транквіліона Ставровецького, «Лямент на смерть Леонтія Карповича» Мелетія Смотрицького).

Політичний ідеал Козацьких літописів («Літопис Самовидця», «Дійства презильної брані Богдана Хмельницького, гетьмана запорозького, з поляки» Григорія Грабянки, Літопис Самійла Величка).

Особливості творення образу історії України в «Історії Русів».

Новизна предметів зображення, фольклорні елементи у віршах. Анонімна та авторська поезія (Климентій Зіновій).

Особа і творча спадщина Іоана Величковського.

Курйозна поезія XVII століття. Специфіка образу Діви Марії у збірці Івана Величковського «Млеко...».

Барокова українська драматургія і театр. Історична драматургія (Феофан Прокопович «Владимир», п'єса «Милість Божа» Інокентія Неруновича). Інтермедії до п'єс Митрофана Довгалевського та Георгія Кониського.

Особа і творчість Григорія Сковороди. Збірка «Сад божественних пісень». Архітектоніка, джерела сюжетів творів. Збірка «Басни Харьковскія». Ідея «пізнання себе» та «спорідненої праці» у творчості Г. Сковороди. Трактат «Наркіс», «Кільце».

Рекомендована література

Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина XII – середина XIII ст.) – К.: Наукова думка, 1993.

Грушевський М.С. Історія української літератури. – К., Львів, 1923-1927. – Т. 1-5; К., 1993-1996, Т. 1-6.

Історія української літератури: у 12-ти т. – Т.1-2. / [загальна редакція видання В. Дончика]. – К.: Наукова думка, 2014.

Українська література XVI–XVIII ст. та інші слов'янські літератури. – К., 1984.

Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія: У 2-х частинах. – К.: Наукова думка, Основи, 1995.

Чижевський Д. Історія української літератури. – Прага, 1942. – Кн. 2. – 144 с. (Перевидання: Віктор Петров, Дмитро Чижевський, Микола Глобенко. Українська література. – Мюнхен – Львів, 1994).

Українське бароко: у 2-х кн. / [керівн. проекту Д. Наливайко]. – К.: Аконт, 2006.

Українське бароко та європейський контекст. – К., 1991.

2. Українська література XIX ст.

Історія української літератури XVIII ст. – 60-х рр. XIX ст. як галузь науки; предмет її вивчення. Історична співвіднесеність української літератури кінця XVIII – 60-х рр. XIX ст. з добою національного Відродження в Україні; відкриття українському читачеві **людини нового зразка**, індивідуальності, здатної представити народ у морально-етичному, суспільному та історичному планах.

Традиції української літератури («Оді на рабство» Василя Капніста; Ода – малоросійський крест'янин», Костянтина Пузина).

Новий етап у розитку української літератури. «Енеїда» І.Котляревського. Нова драматургія («Наталка Полтавка» І.Котляревського і водевіль «Москаль-чарівник»).

Творчість Г.Ф. Квітки-Основ'яненка. Ідея синтезу мистецтв у оповіданні «Салдацький патрет».

Польська школа в українській літературі.

Українські народні перекази, легенди, повір'я – як художня основа «Вечорів на хуторі поблизу Диканьки» М. Гоголя. Особливість поєднання реального і віртуального світів у повісті «Ніч перед Різдом». Творення образу-типажу, представничого для епохи у повісті “Тарас Бульба”.

Романтизм як світоглядна й естетична доба в українській літературі. Європейський літературний контекст.

Прозова спадщина Є.П. Гребінки. Громадянська лірика М. Шашкевича, І. Вагилевича, Ф. Головацького.”

Новаторство М.І. Костомарова – драматурга. Драми “Сава Чалий”, “Переяславська ніч” “Кремуцій Корд”.

Погляд П.О. Куліша на історичні події у романі “Чорна рада. Хроніка 1663 року”.

Творчість Тараса Шевченка.

Історичні поеми “Тарасова ніч”, “Гайдамаки”, “Гамалія. Поет про новий характер своєї творчості в поезії “Три літа”. Образ України в поезії «Розрита могила». Роль антитези і контрасту в розкритті теми та художньої ідеї поеми “Сон”. Тема слов'янського єднання в поемі ”Єретик”, 1845 р. Послання “І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє”, 1845 р.

Поема «Великий льох» (Містерія)

Проблема мистецтва у циклі поетичних творів “Псалми Давидові”, 1845 р.

Характер розробки сюжетів поем у повістях “Наймичка”, “Варнак”, “Княжна”.

“Щоденник” (“Журнал”), 1857-1858 рр. – як джерело відомостей про світоглядні засади Т.Г. Шевченка Історіософсько-політична поема “Неофіти”, 1857 р. Історіософсько-політична поема “Юродивий”, 1857 р.; спрямування вістря сатири у творі; художня тема і образи твору; соціальна природа поеми. Еволюція образу жінки-матері в біблійно-філософській поемі “Марія”, 1859 р.

Рекомендована література

Барабаш Ю. "Коли забуду тебе, Єрусалиме..." Гоголь і Шевченко. Порівняльно-типологічні студії. – Х., 2001.

Гончар О. Українська література передшевченківського періоду і фольклор. – К., 1982.

Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX ст. – К., 1981.

Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К., 1998.

Задорожна Л. Історія української літератури кінця XVIII – 60-х рр. XIX ст. – К., 2008.

Задорожна Людмила. Євген Гребінка. – К., 2000

Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. – К., 1994.

Історія української літератури XIX ст. – К., 1995–1996. – Кн. 1–3.

Історія української літературної критики. – К., 1988.

Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. – К., 1998.

Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком. – К., 1998.

Наливайко Д. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. – К., 1988.

Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX століття. – К., 1988.

Смілянська В. "Святим огненним словом..." Тарас Шевченко. Поетика. – К., 1990.

Франко І. Нарис української літератури до 1890 року // Франко І. Збір. тв.: У 50 т. – К., 1981. – Т. 41.

Яценко М. Українська романтична поезія 20-60-х років XIX ст. // Українські поети-романтики : Поетичні твори. – К., 1987.

3. Українська література II половини XIX ст.

Інтенсивність літературно-мистецького та культурно-наукового життя України означеного періоду, його базові структури (суспільно-політичні й культурні чинники). Активізація літературного життя. Роль журналу «Основа». Полеміки на сторінках журналу. Трактатування поняття національної самобутності української літератури в літературно-критичних працях П.Куліша. Роль регіональних видань. Початки громадівського руху.

Творчість Марка Вовчка. Нові інтерпретаційні підходи в опрацюванні селянської теми (оповідання “Інститутка”, “Козачка”, “Павло Чорнокрил”, “Три доли”). Характерологія жіночого світовідчуття (“Горпина”, “Інститутка”).

Творчість Анатолія Свидницького. Новаторство тематики й проблематики роману “Люборацькі”.

Творчість І.Нечуя-Левицького. Соціально-побутова повість “Кайдашева сім’я”. Реалістичні твори з життя інтелігенції (“Хмари”, “Над Чорним морем”). Історична проза І.Нечуя-Левицького (“Князь Єремія Вишневецький” (1897),).

Творчість Панаса Мирного. Новий літературний герой (інтелігент-різничинець) в повісті “Лихі люди” (“Товариші”). Історія створення, співвідношення реального факту і художнього вимислу Роман “Хіба ревуть воли як ясла повні?” (“Пропаща сила”). Трагедія жіночої долі в романі “Повія”.

Творчість Михайла Старицького. Морально-етичний конфлікт у драмі „Не судилось». Спроба створення соціодетермінізму конфлікту („Ой не ходи, Грицю...”). Історична романтична трилогія „Богдан Хмельницький”, „Молодість Мазепи”, „Руїна”.

Творчість Івана Карпенка-Карого (Івана Карповича Тобілевича).

„Виростання” І.Карпенка-Карого з етно-побутових тем і мистецького їх антуражу („Безталанна”) і „доростання” до тем характерно авторських („Мартин Боруля”, „Сто тисяч”, „Хазяїн”). Драма „Сава Чалий” – вершина романтико-героїчної драматургії І.Карпенка-Карого.

Творчість Івана Франка. Зближення художньої творчості з духовною практикою самоосягнення особистості у збірці „З вершин і низин”.

Мотиви інтимної лірики збірки „Зів’яле листя”. Переосмислення І.Франком власних ідей та переконань попереднього етапу самоосягання у збірці „Мій Ізмарагд”. Поетичні збірки „Semper tigo” (1906), „Давнє і нове” (1911) як своєрідний розвиток основних інтенцій попередніх збірок поета.

Проза (повісті “Воа constrictor”, “Борислав сміється”) Івана Франка. Соціально-психологічний роман “Перехресні стежки” (1900). Повість “Захар Беркут”.

Драматургія І.Франка. Драма “Украдене щастя».

І.Франко як літературний критик. Характеристика літературно-критичних праць “Література, її завдання і найважливіші ціхи”, “Слово про критику”, “Із секретів поетичної творчості” та інші. Концептуальні питання розвитку літератури і власне творчості.

Діалогічне начало та полемічна специфіка літературних дискусій та дискусій в історії розвитку письменства; «полемічні вузли» та їхнє значення для розвитку української літератури на ідейно-тематичному та жанрово-стильовому рівні. Полемічні інвективи літератури Руського Середньовіччя; полемічна дискусія межі XVI – XVII ст.; полемічні діалоги 70-80 років XIX століття (М. Драгоманов – Б Грінченко; І Франко – І. Нечуй Левицький). Проблеми взаємодії «автор - текст – читач».

Рекомендована література

Барабаш Ю. "Коли забуду тебе, Єрусалиме..." Гоголь і Шевченко. Порівняльно-типологічні студії. – Х., 2001.

Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского. - М.: Советская Россия, 1979. -

- Історія української літератури ХІХ ст. У трьох книгах. Кн. 2-3. – К., 1995 – 1997.
- Історія української літературної критики та літературознавства. [хрестоматія]. У 3–х кн. Кн 1-2. [навчальний посібник]/ Упоряд. П.М. Федченко, М.М.Павлюк, Т.В. Бовсунівська; за ред. П.М.Федченка. – К.: Либідь, 1996 – 416 с. (Кн.1)
- Мищук Л.С. Українська оповідна проза 50–60 рр. ХІХ ст. – К., 1979.
- Наливайко Д. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. – К, 1988.
- Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років ХІХ століття. – К., 1988.

4. Літературний процес кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст.

Піднесення визвольного руху, національної свідомості, їх вплив на загальне поживлення літературного процесу. Розширення тематичних обріїв української літератури, шукання нових прийомів узагальнення життєвого матеріалу і способів організації сюжетів. Оновлення творчої практики письменників реалістичної школи. Становлення раннього українського модернізму, співвідношення неоромантизму, символізму, імпресіонізму, неореалізму. Розвиток поезії.

Національне піднесення 1905-1907 років, поява українських періодичних журнальних видань «Рідний край», «Нова громада», «Шершень», «Літературно-науковий вісник», «Молода Україна», «Нова Буковина», «Світ», «Неділя», «Діло», «Буковина» тощо. Діяльність культурно-освітніх товариств: аматорські вистави, розгортання роботи читалень, оформлення радикально-демократичного руху.

Порушення питання про навчання дітей українською мовою (І.Франко, Б.Грінченко, І.Нечуй-Левицький, С.Васильченко, А.Кримський) і створення української національної школи. Активізація українознавчих студій. Інтенсифікація перекладів шедеврів світової літератури українською мовою. Перекладацькі зусилля І.Франка, М.Старицького, П.Грабовського, Б.Грінченка, Лесі Українки та ін.

Розквіт українського музичного мистецтва, його зв'язок з літературою і театром, піднесення оперного співу. Нові тенденції в образотворчому мистецтві.

Дискусії щодо генези та природи раннього українського модернізму, співвідношення неоромантизму, символізму, імпресіонізму, неореалізму в українській літературі межі ХІХ – ХХ ст.

Продовження традицій і водночас модерні пріоритети лірики (І.Франко, Леся Українка, В.Самійленко, О.Олесь та ін.). Творчість «Молодої музи». Еволюція прози. Акцентція на поглибленому психологізмі в дослідженні людських характерів та аналізі соціальних явищ життя. Активні пошуки оновлення прози через її зближення з музикою, живописом, графікою. Творчість І.Франка, Б.Грінченка, В.Самійленка, О.Кобилянської, М.Коцюбинського, В.Стефаніка та ін. Експериментальна природа драматургії кінця ХІХ - початку ХХ ст. П'єси О.Олеся, Г.Хоткевича, Лесі Українки. Гостра філософська проблематика, подолання соціального побутовізму, розширення жанрового поля драматургії. Вплив символістської поетики.

5. Літературний процес 20-30-х років

«Розстріляне відродження» - умовна назва літературно-мистецької генерації 20-х – початку 30-х рр., репресованої комуністичною системою. Піднесення націєтворчих та художніх сил, де провідну роль відігравала література. Піднесення націєтворчих та художніх сил, де провідну роль відігравала література. Характеристика різних літературних угруповань («Гарт», «Плуг», «Ланка» – згодом МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ, «Аспанфут» – згодом «Нова генерація», «Авангард», ВУСПП, «Молодняк», «Західна Україна» (більшість з них – ґрунтована на позахудожніх засадах, частина – МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ – зорієнтована на достеменно творчі проблеми. Роль періодичних видань у циркуляції творчих ідей – журнали «Мистецтво», «Шляхи

мистецтва», «Червоний шлях», «Життя й революція», «Плужанин», «Гарт», «Молодняк», «Універсальний журнал», «Нова генерація» тощо та альманахів «Гроно», «Жовтень», «Арена», «Літературний ярмарок» та ін. Джерело духовного потенціалу покоління «розстріляного відродження» – пробудження українства на початку ХХ ст. Політика «українізації» як спроба партії контролювати цей процес.

Спалах Літературної дискусії 1925-1928 рр., порушення онтологічної проблеми: бути чи не бути українській літературі, українській культурі, українській нації. Перехоплення ініціативи компартією, груба підміна естетичних понять політичними, зірвання дискусії і перехід до репресій, починаючи з процесу СВУ (1930). Провал штучно створеного за ініціативою комуністичних ідеологів «пролетарського реалізму» та призову «ударників» у літературу. Потреба осмислення великої спадщини українських поетів, прозаїків, драматургів, літературознавців та інших представників творчої інтелігенції 20-х років з позиції об'єктивного історизму.

Розмаїття стильових тенденцій, активні пошуки шляхів розвитку української літератури, маніфести, полеміки. Особливості авангардизму як відгалуження модернізму, його відмінні від модернізму риси, підкреслення епатажного етикету, спрямованість на деструкцію мистецтва, скандал, шоу, вказування на глухі кути того чи іншого стилю.

Український футуризм у порівнянні з італійським та російським, роль М.Семенка в його культивуванні. Етапи еволюції: кверофутуризм із романтизацією урбаністичних темпоритмів та богемного бунту, панфутуризм з обстоюванням провокаційного та безперспективного метамистецтва, «Нова генерація» із псевдохудожньою функціональною поезією, що ілюструвала політику компартії. Специфіка різновидів українського футуризму: Неоліф (Москва), ІНТЕМБОВСЕРГІІ (Львів), «Жовтневе коло» (Прага).

Спроби запровадження В.Поліщуком конструктивізму (динамізму-спіралізму).

Розвиток поезії. Розмаїття стильових тенденцій (символізм, неоромантизм, «неокласика», футуризм, конструктивізм та ін.). Творчість П.Тичини, М.Рильського, В.Сосюри, М.Бажана, М.Зерова. Є.Плужника та ін. Формування нової прози 20-х рр., її проблемно-тематичний і жанрово-стильовий спектр. Творчість М.Хвильового, Ю.Яновського Г.Косинки, В.Підмогильного, Б.Антоненка-Давидовича, Остапа Вишні та ін. Експериментальна проза М.Йогансена, Гео Шкурупія та ін. Розвиток театру та драматургії. Поєднання традицій і новаторства (Г.Юра, Л.Курбас). Проблемно-тематичні та жанрово-стильові пошуки драматургів. Творчість М.Куліша, І.Кочерги, К.Буревія та ін. «Соціалістичний реалізм» - штучний напрям у літературі та мистецтві. Деформація естетичних категорій, надання їм політичного, вузько класового змісту. Розпуск літературних організацій (1932), створення єдиної Спілки радянських письменників (1934), з «комуністичною фракцією» в ній. Репресії проти письменників. Занепад літературної творчості. Література Західної України. Стрілецька поезія. Творчість Б.І.Антонича, Б.Кравціва, С.Гординського. Література еміграції. «Празька школа» поетів (Є.Маланюк, Л.Мосендз, О.Ольжич, О.Теліга та ін.). Близька до неї творчість Ю.Клена (О.Бургардта). Проза В.Винниченка, Н.Королеви, Ю.Липи, У.Самчука та ін.

6. Літературний процес 40–50-х років

Література періоду Другої світової війни. Ослаблення репресивних заходів щодо майстрів слова. Здобутки поезії (П.Тичина, М.Рильський, М.Бажан, В.Сосюра та ін.), прози (О.Довженко), драматургії (І.Кочерга). Творчість письменників еміграції І.Багряного, Ю.Клена, Н.Королеви, О.Ольжича, М.Ореста та ін. Нове посилення ідеологічного тиску на літературу в перше повоєнне десятиліття. Драматична доля творів М.Рильського, Ю.Яновського, В.Сосюри та ін. Новаторські пошуки в поезії (Д.Павличко, Л.Костенко) і прозі (О.Довженко, О.Гончар). Діяльність Мистецького

Українського Руху (1945-1948, Німеччина). Художні пошуки поетів (Ю.Клена, Т.Осьмачки, В.Барки та ін.), прозаїків (У.Самчука, Д.Гуменної, В.Петрова (Домонтовича), Т.Осьмачки та ін.).

«Соціалістичний реалізм» – штучний напрям у літературі та мистецтві, ініційований компартією, можливий лише в межах соціалістичного режиму. Деформація естетичних категорій, надання їм політичного, вузько класового змісту. Запровадження на теренах письменства позахудожнього за походженням принципу партійності. Дискредитація принципу народності. Використання принципу інтернаціоналізму з метою нівеляції національного духу письменства.

Література еміграції. Виникнення політичної еміграції, її політична, науково-освітня і культурно-мистецька діяльність. Радянофільська літературна група «Жовтневе коло» (Прага). Національно зорієнтовані угруповання «Веселка» (Каліш), «Культ» (Подєбради), «Танк» (Варшава), «Ми» (Варшава) та їх часописи.

Постання на теренах Західної Німеччини Мистецького Українського Руху (1945-1948; голова – У.Самчук) як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували в таборах «Ді-Пі», і привернути увагу світової громадськості до української літератури. Три з'їзди МУРу (1945, 1947 і 1948) і три конференції. Видання МУРу («Арка», «Хорс» та ін.), три однойменних збірника та альманах, видання «Малої бібліотеки МУРу», публікація творів письменників-емігрантів під видавничою маркою МУРу «Золота брама». Концепції «великої літератури» (У.Самчук) та «національно-органічного стилю» (Ю.Шерех), їхня художня безперспективність, нехтування тогочасної практики європейського та українського модернізму. Протистояння тенденціям заангажування мистецтва (неопросвітництво; «національний реалізм») з боку угруповання «Світання» (В.Державин, М.Орест, В.Шаян та ін.). Орієнтація І.Костецького на сучасну естетику.

7. Літературний процес 60–80-х років

Хрущовська «відлига» і література. Відсвіження творчості поетів старшого покоління М.Рильського, В.Сосюри, М.Бажана та ін. «Шістдесятництво» як суспільний і мистецький феномен.

«Шістдесятники» – умовна назва широкого культурологічного руху, зумовленого «хрущовською відлигою» та загально естетичною переорієнтацією літератури; подолання ілюзій «гуманного соціалізму». Вплив на формування свідомості «шістдесятників» реабілітації репресованої творчої інтелігенції, перекладів західноєвропейської та американської літератур (Е.Хемінгуей, Г.Бель, Т.Манн, Л.Арагон, П.Елюар, Г.Лорка та ін.). Діяльність Клубу творчої молоді (кінець 1959-1963) в Києві, «Проліска» (1962) у Львові тощо. Участь у цьому русі молодих письменників, їхнє ставлення до класики, взаємини із старшими письменниками. Роль літературних критиків (І.Дзюба, І.Світличний, М.Коцюбинська, В.Іванисенко та ін.) у динаміці «шістдесятництва».

Поява яскравих творчих особистостей у поезії (Д.Павличко, Л.Костенко, В.Симоненко, І.Драч, М.Вінграновський та ін.), прозі (Гр.Тютюнник, В.Дрозд, Є.Гуцало, Вал.Шевчук та ін.). Дисидентський рух в Україні й участь у ньому письменників. Творчість і трагічна доля В.Стуса. «В'язнична» лірика І.Світличного, І.Калинця, М.Руденка та ін. Художня практика поетів «київської школи» (М.Воробйов, В.Голобородько, М.Григорів, В.Кордун). «Тиха» поезія Л.Талалая, В.Затулівітра та ін. Розвиток прози лірико-романтичної (О.Гончар, М.Стельмах), реалістичної (А.Дімаров, Ю.Мушкетик, Б.Харчук та ін.), «хімерної» (В.Земляк, В.Дрозд, Ю.Щербак та ін.). Історична белетристика П.Загребельного, Р.Іванчука, Р.Федоріва та ін. Криза «соціалістичного реалізму». Прорив його нормативів у творчості Л.Костенко, І.Драча, М.Вінграновського, Д.Павличка та ін. Свіжі віяння у збірках поетів-«вісімдесятників» (В.Герасим'юк, І.Римарук, С.Короненко, П.Гірник, І.Малкович та ін.). Неоавангардизм

літературних угруповань «Бу-Ба-Бу», «ЛуГоСад». Звернення до заборонених тем, проблем, постатей у прозі Р. Андріяшика, А. Дімарова, П. Загребельного, Ю. Мушкетика, Б. Харчука та ін.

Література українського зарубіжжя. Об'єднання українських письменників «Слово» (США). Завершення творчого шляху І. Багряного, Д. Гуменної, Н. Ливицької-Холодної, О. Лятуринської, Є. Маланюка, Т. Осьмачки, У. Самчука та ін. Творчість «ню-йоркської групи» поетів (Е. Андієвська, Б. Бойчук, Б. Рубчак, Ю. Тарнавський та ін.).

8. Сучасний літературний процес

Оновлення тематики і проблематики української літератури у 1980–1990-х роках. Виникнення нових літературних організацій і угруповань письменників («Бу-Ба-Бу», «ЛУГОСАД», «Червона Фіра», Асоціація українських письменників та ін.), часописів, видавництв. Реабілітація заборонених тоталітарною системою творів класиків, митців «розстріляного відродження» та еміграції. Нові книжки поезії і прози М. Воробйова, В. Голобородька, В. Кордуна, «вісімдесятників» Ю. Андруховича, О. Забужко, М. Матіос, В. Медвідя, Є. Пашковського та ін., «дев'яностиків», І. Андрусика, Ю. Винничука, С. Жадана, Ю. Іздрика та ін. «Нова хвиля» і «новітня хвиля» в драматургії. Творчі доробки Неди Неждан, О. Ірванця та ін.

ЛІТЕРАТУРА

Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: Український літературний постмодерн. - К., 2005.

Єфремов С. Історія українського письменства. - К., 1995.

Жулинський М.Г. Слово і доля: Навч. посібник. - К., 2006.

Зеров М. До джерел: Літературно-критичні статті // Зеров М. Твори: У 2 т. - К., 1990. - Т.2.

Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн.: Навч. посібник / За ред. В.Г. Дончика. - К., 1998.

Історія української літератури. Кінець ХІХ - початок ХХ ст.: У 2 кн.: Підручник / За ред. проф. О.Д. Гнідан. - К., 2005-2006.

Ковалів Ю. Письменство «розстріляного відродження»: від літературних угруповань до літературної дискусії. - К., 2004.

Наєнко М. Художня література України: Науково-популярний нарис. - К., 2008.

Павличко С. Теорія літератури. - К., 2002.

Розстріляне відродження: Антологія. 1917-1933. Поезія - проза - драма - есеї / Упорядкування, передмова, післямова Ю. Лавріненка; післямова Є. Сверстюка. - К., 2002.

Семенюк Г. Українська драматургія 20-х років. - К., 1993.

Сеник Л.Т. Роман опору: Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності. - Львів, 2002.

Стильові тенденції української літератури ХХ століття: Збірник. - К., 2004.

Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 кн. - К., 1994-1995.

Шерех Ю. Пороги і запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3 т. - Харків, 1998.

Штонь Г.М. Духовний простір української ліро-епічної прози. - К., 1998.

ХУДОЖНІ ТВОРИ ДЛЯ АНАЛІЗУ

1. «Слово про Ігорів похід...»
2. Кирило Турівський. «Притча про Душу і Тіло», «Слово по Великодню»
3. «Києво-Печерський Патерик»
4. Себастьян Кленович. «Роксоланія»
5. Іван Вишенський. «Викриття Диявола Миродержця», «Послання до єпископів»
6. Мелетій Смотрицький. «Тренос», «Лямент на смерть Леонтія Карповича...»
7. Іоан Величковський. Збірки «Млеко..», «Дзегар із полудзегариком...»
8. Феофан Прокопович. «Владимир».
9. Бурлескно-травестійна поезія, сатиричні оповідання та інтермедії (на вибір)
10. Григорій Сковорода. Збірки «Сад божественних пісень», «Басни Харьковскія». Трактати «Наркіс», «Кільце».
11. «Історія Русів»
12. Микола Гоголь. «Тарас Бульба»
13. Тарас Шевченко. «Тризна», «Кавказ», цикл «У казематі», Поема «Великий льох» (Містерія) «Щоденник» .
14. Пантелемон Куліш. «Чорна рада»
15. Анатоль Свидницький. «Люборацькі»
16. Панас Мирний. «Хіба ревуть воли...», «Повія»
17. Іван Франко. Літературна критика. «Із секретів поетичної творчості», «Література, її завдання і найважливіші ціхи».
18. Іван Франко. Проза «Перехресні стежки», «Борислав сміється», «Воа constrictor» (на вибір)
19. Драматургія І.Франка. Драма «Украдене щастя».
20. Поезія Івана Франка (аналіз збірки на вибір)
21. Михайло Коцюбинський «На камені», «Intermezzo»
22. Ольга Кобилянська «Меланхолійний вальс», «Природа»
23. Леся Українка «Одержима», «Камінний господар», «Лісова пісня»
24. Василь Стефаник «Камінний хрест», «Поезії у прозі»
25. Володимир Винниченко «Записки кирпатого Мефістофеля», «Чорна Пантера і Білий Ведмідь»
26. Микола Хвильовий «Санаторійна зона», «Я (Романтика)»
27. Микола Куліш «Патетична соната», «Мина Мазайло»
28. Валер'ян Підмогильний «Місто», «Невеличка драма»
29. Остап Вишня, гуморески – за вибором
30. Майк Йогансен «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію»
31. Олександр Довженко «Україна в огні», «Зачарована земля»
32. Ліна Костенко «Маруся Чурай», «Берестечко», поезія – за вибором
33. Василь Стус, поезія – за вибором
34. Олесь Гончар «Тронка», «Собор»
35. Павло Загребельний «Диво»
36. Гр. Тютюнник, новели - за вибором
37. Сергій Жадан «Ворошиловград»
38. Оксана Забужко «Казка про калинову сопілку»
39. Юрій Андрухович «Рекреації»
40. Марія Матіос «Солодка Даруся»

ТЕМИ ДЛЯ ЕСЕ

1. Візантія та її вплив на літературу і культуру Руського Середньовіччя.

2. Символи та алегорії в іконописі та літературі: компроміс між чуттєвим і абстрактним, між знаннями й уявою.
3. Специфіка «реалізму» XV–XVI ст.: література, малярство, іконопис.
4. «Полемічні вузли» та їхнє значення для розвитку української літератури від давнини до сьогодення.
5. Особа і особистість автора у XII і XVIII ст. Автор і авторитет.
6. Бароко як естетичні система: література-архітектура-живопис-музика.
7. Час і Вічність в образно-символічному вираженні давньої української літератури.
8. «Смерть»: образ, символ, тема, ідея у літературі давнього і нового періоду.
9. «Герой» і «героїчне» у давній та новій літературі (специфіка реалізації принципу героїки у літературі. Тип нового героя у літературі XIX ст.).
10. Міжкультурна взаємодія в українській літературі XVII–XVIII століть: українсько-польські, українсько-російські зв'язки.
11. Жанр ходінь у літературі: нарративні моделі і форми трансформацій жанру.
12. Книга як явище: рукописна-друкована, перекладена – авторська, артефакт культури і духовна максима. Сучасна візія майбутнього Книги.
13. Григорій Сковорода: філософ VS письменник.
14. Тарас Шевченко: сучасна рецепція.
15. Літературні дискусії 70-90-х років XIX століття як естетичний та світоглядний етап у літературно-мистецькому житті України (М. Драгоманов – Б. Грінченко; І Франко – І. Нечуй Левицький).
16. Література та ідеологія (на матеріалі творів українських письменників XX століття).
17. Читання як психотерапія: які книжки звільняють душу від депресії?
18. Книги на тлі епохи: твори, які змінили XX століття.
19. Фейсбук як літературний простір.
20. Голос жінки: феміністичні сюжети в українській літературі.
21. Література та ідентичність: культурні основи формування уявлення про минуле у національних літературах.
22. Поп-музика у колі сучасного поетичного слова: тексти і контексти.
23. Літературний смак як елемент міжпоколіннєвої конфронтації у вітчизняному літературному просторі.
24. Візуальні і текстуальні коди масового мистецтва у сучасній українській літературі.
25. Феномен Harry End у сучасній українській та світовій літературі.
26. Життя як пригода: авантюрно-пригодницький роман в українській літературі XX–XXI століття.
27. Міліарний та антимілітарний дискурс української літератури.
28. Шістдесятництво як художній феномен.
29. Фаустівський дискурс української літератури доби Розстріляного Відродження
30. Інтермедіальний дискурс українського футуризму (модернізму).